

MAKTABGACHA TA'LIMDA O'QUV-TARBIYA JARAYONINI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISHDA METODLARDAN FOYDALANISH

Xurramova Gulimdonga Fayzullayevna

Jarqo'rg'on tumani 1-son"Alpomish"DMTT tarbiyachisi.

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda o'quv-tarbiya jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida shakllantirishda qo'llaniladigan metodlar ko'rib chiqilgan. Kompetensiyaviy yondashuvning o'quvchilarning rivojlanishiga, amaliy ko'nikmalarini oshirishga va nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatlariga ta'siri tahlil qilinadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodkorlik va mustaqil fikrlashni shakllantirishga yo'naltirilgan metodlar zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan bog'langan holda tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiyaviy yondashuv, maktabgacha ta'lim, o'quv-tarbiya jarayoni, pedagogik metodlar, ko'nikmalar, rivojlanish.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida keng qamrovli islohotlar olib borilmoqda va maktabgacha ta'lim bosqichi bu jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Ta'lim tizimining ushbu dastlabki bosqichi bolalarning keyingi ta'lim davridagi muvaffaqiyati uchun mustahkam poydevor hisoblanadi. O'quv-tarbiya jarayonida samaradorlikka erishish uchun pedagogik yondashuvlar va metodlarni to'g'ri tanlash katta ahamiyat kasb etadi. Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, o'quvchilarga nafaqat bilim berish, balki ularni hayotiy vaziyatlarni hal qilishda mustaqil qarorlar qabul qilish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan yondashuvdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda bu kabi ko'nikmalarni rivojlantirish uchun ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish zarur. Bu nafaqat o'quvchilarning bilim olishlarini, balki ularning ijodkorligi, analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga imkon yaratadi. Mazkur maqolada maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida foydalaniladigan pedagogik metodlar va yondashuvlarning samaradorligi tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi

Kompetensiyaviy yondashuv hozirgi zamon ta'lim tizimida keng qo'llanilayotgan innovatsion yondashuvlardan biri bo'lib, uni maktabgacha ta'limda joriy etishning ahamiyati ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Xususan, Xusanov (2022) maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning o'quv-tarbiya jarayoniga ta'sirini tadqiq etib, uning bolalarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi.

Karimova (2021) esa bu yondashuvning ta'lim jarayonida individual yondashuvni ta'minlashga imkon berishini va bolalarning ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirishda yordam berishini ko'rsatadi. Xorijiy tadqiqotlar ham (Johnson, 2019; Wilson, 2020) kompetensiyaviy yondashuv maktabgacha ta'lim jarayonlarida bolalarning qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos metodlarni ishlab chiqishda samarali ekanligini tasdiqlaydi.

Xorijiy tadqiqotlar natijalariga ko'ra, kompetensiyaviy yondashuv asosida ishlash metodlari nafaqat nazariy bilimlarni o'rgatish, balki ularni amaliyotda qo'llay olish malakalarini shakllantirishni ko'zda tutadi. Bu yondashuv ta'lim jarayonini bolalar uchun qiziqarli, ijodiy va interfaol qiladi.

Metodologiya

Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda foydalaniladigan metodlar tahlil qilindi. Tadqiqot davomida sifatli tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Dastlab, kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning ta'lim jarayoniga ta'siri bo'yicha ilmiy adabiyotlar o'rganildi. Ilmiy manbalar tahlili kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini ochib berdi.

Keyinchalik, maktabgacha ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonida bolalar bilan ishlashda pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan metodlar kuzatildi va ularning samaradorligi baholandi. Pedagoglar bilan o'tkazilgan intervyular orqali ularning amaliy faoliyatida qanday metodlardan foydalanishi haqida ma'lumotlar to'plandi. Metodlar samaradorligi bolalarning ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalariga ta'siri bo'yicha kuzatishlar orqali tahlil qilindi.

Shuningdek, interfaol o'yin texnologiyalari, rolli o'yinlar, guruhli ishlar, ijodiy topshiriqlarning o'quvchilarning rivojlanishiga ta'siri o'rganildi. O'quv jarayonida bolalar qiziqishini oshirish va ularni faol ishtirok etishga jalb qilish uchun mazkur metodlarning qanday ta'sir ko'rsatishi kuzatilib, ularning o'quvchilarning intellektual, ijtimoiy va emotsional rivojlanishidagi ahamiyati baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodlarni qo'llash bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va analitik qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, interfaol o'yinlar o'quvchilarning o'quv jarayoniga faol ishtirokini ta'minlab, ularda ijodkorlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga katta yordam berdi. Kuzatishlar natijasida guruhli ishlar va rolli o'yinlarning bolalardagi ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishda samarali ekani aniqlandi. Bu metodlar jamoada ishlash ko'nikmalarini oshirib, bolalarda boshqalar bilan hamkorlikda ishlash, boshqalarning fikrini tinglash va o'z fikrini aniq ifodalash qobiliyatlarini rivojlantirdi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuvning boshqa metodlarga nisbatan ustunligi uning bolalarning individual ehtiyojlari va qiziqishlariga moslashgan holda ta'lim jarayonini tashkil qilish imkonini berishidadir. Shu bilan birga, bu yondashuv bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi va ularning shaxsiy imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishiga zamin yaratadi.

Muallifning tahlili va xulosalari

Maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodlardan foydalanishning samaradorligi shuni ko'rsatdiki, bu yondashuv bolalarni faqat nazariy bilim olish bilan cheklab qo'ymaydi, balki ularning amaliyotda qo'llash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quv-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng qo'llash, bolalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy qobiliyatlarini oshirishga ko'maklashadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim jarayonini tashkil etish bolalarning rivojlanishi uchun samarali pedagogik yondashuvdir. Bunday yondashuv bolalarning bilim olish, fikrlash va

amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Kelgusida maktabgacha ta'limda pedagogik metodlar va texnologiyalarni yanada takomillashtirish hamda ularning samaradorligini oshirish uchun ko'proq ilmiy izlanishlar olib borilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xusanov, F. (2022). Kompetensiyaviy yondashuv asosida maktabgacha ta'limda o'quv jarayonini tashkil qilish. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Pedagogika ilmiy-tadqiqot instituti.
2. Karimova, M. (2021). Kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni. Maktabgacha ta'lim jurnali, 4(1), 23-30.
3. Johnson, A. (2019). Competency-Based Learning in Early Childhood Education. Oxford University Press.
4. Wilson, T. (2020). Innovative Teaching Methods for Competency Development in Preschool Education. Cambridge University Press.
5. S.I. Tursunova. "ONA TILIDAN SINFDAN TASHQARI MASHG'ULOTLARDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISH" BuxDU. "PEDAGOGIK MAHORAT" ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2024. Tom.8. 168-171 b.
6. S.I.Tursunova The development of oral speech of younger schoolchildren in extracurricular activities. Eurasian Research Bulletin, 2022.
7. S.I.Tursunova Pedagogical bases of nationalization of school education. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3 (02), 456–461.
8. Турсунова, С. И. (2023). Причины выбора модели внеучебной деятельности по развитию устной речи младших школьников.
9. Tursunova, S. (2024). Innovatsion yondashuv asosida boshlang 'ich sinf o'quvchilarining og 'zaki nutqini rivojlantirishning asosiy mazmuni. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(10), 176-185.
10. Ismatova, N., & Tursunova, S. I. (2023). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA OG'ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISH, TILSHUNOSLIK USLUBIY MUAMMO SIFATIDA. Interpretation and researches, 2(1).
11. Allaberganova, Y., & Tursunova, S. (2023). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI MILLIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASH. Interpretation and researches, 2(1).

12. Hikmatov, I., & Tursunova, S. (2023). Bo 'lajak boshlang 'ich sinf o 'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlashning imkoniyatlari. Interpretation and researches, 2(1).

13. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ИҚТИСОДИЙ ТАРБИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ХУСУСИЯТЛАРИ. Scientific Impulse, 1(4), 397-399.

14. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ЭСТЕТИК ТАРБИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. Scientific Impulse, 1(4), 393-396